

ԻՐԱՄԻՆԵՔ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔԵՄԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱՅԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուկարիոյ համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Արտասահմանի համար (երկու քիւր մէկ ծրարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Նախակ դրամ եռայլն դրկել հետեւեալ հասցեով

ԽՐԱՄԻՆԵՔԻ «ԻՐԱՄԻՆԵՔ» ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ.Ա.Ռ.Ն.Ա. (Պուկարիա)
Редация на ВѢСТНИКЪ Редакция du journal
"И правункъ" „Ira vounk“
ВАРНА (България) V A R N A (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
էս չեն դրկուիր եւ յարմար դասուած-
ները միայն կը հրատարակուին աւ-
րուցովին իսկ մասաւր:
Ծանուցանեալ տոյր 20 սանթիմ. երե-
փն աւելի անգամներու համար 20 0/0
գնդ կը լինի:

ԼԵՁՈՒԻ ԽՆԻՐԸ

○.○.○

Հայ ազգը թէ իր Մայր-Հայ-
րենիքին և թէ օտար երկիրներու
մէջ, գրեթէ առանց բացառու-
թեան ստիպուած է առաւել կամ
նուազ չափով սորվիլ, բացի իր
մայրենի լեզուէն երկու օտար լե-
զուներ, նախ՝ իր բնակած երկ-
րին լեզուն, և յետոյ՝ եւրոպական
լեզու մը: Մեր շատ մը դժբախ-
տութեանց շարքին մէջ ծղակն ալ
այս լեզուի խնդիրը պէտք է նկա-
տել. որովհետեւ ուրիշ ազգեր,
երբ միայն իրենց մայրենի լեզու-
ով կը խօսին, կը գրեն, կը գոր-
ծեն ու կը յառաջանան, հայը իր
դժբաղդ ճակատագրով բացառու-
թիւն մըն է ասոնց մէջ և պար-
տաւորուած է քանի մը լեզու մի-
ասին սորվիլ:

Ամեն անգամ որ լեզուի հարցը
մէջտեղ կ'ելլայ, խղճի խայթ մը
կունենամ լեզուի ընտրութեան
խնդրոյն վրայ. մտածելով թէ մի
գուցէ անհեռատես որոշումով մը,
կամ կոյր հետեւողութեամբ մը
փնասենք մեր չըջանալիներուն մէջ
գտնուած մատաղ սերունդին ա-
պագան:

Ազգային Պատրիարքարան, Ու-
սումնական խորհուրդ, անհատա-
կան հաստատութիւններ անգոր-
դանուցան մեր վարժարաններուն
ընդհանուր և միօրինակ ուղղու-
թիւն մը տալու և լուծելու նաեւ
լեզուի ընտրութեան խնդիրը. հա-
կառակ իրենց ուսուցիչ ծրագիր-
ներուն, կանոնադրներուն, եւն.

Եթէ Ուսումնական խորհուրդ
մը անգոր գտնուած է իր ծրա-
գիրները ընդհանրացնելու ազգա-
յին և քաղաքական կնճռալից պատ-
ճառներով, և լեզուներու ուսու-
ցումն ու ընտրութիւնը վիճաբա-
նութեան առարկայ ըրած չէ, մեր
ուսուցիչներն ալ շատ անտարբեր
գտնուած են այս մասին, թերեւս
իրենք ալ իրենց յատուկ պատ-
ճառներով, որոնց մէջ, մեր կար-
ծիքով առաջին տեղը կը բռնէ
անհասարակ մեր ուսուցիչներուն
առած ֆրանսական կրթութիւնը
և ոմանց ալ ինքնահաւան իմաս-
տակութիւնը կամ բացարձակ տը-

գիտութիւնը:

Ժամանակաւ, ըսե՛ք դար մը
յառաջ, թէ տարիներ յառաջ,
երբ Ֆրանսան քաղաքական շե-
րմաշփին ճշդի տարրը եղած էր,
ընդհանուր սովորութեան կամ ան-
հրաժեշտ պէտքի մը կարգ անցած
էր ձգել իդպրեհնը, որ այն ժա-
մանակները սովորական էր Արե-
ւելքի մէջ և սորվիլ Ֆրանսերէնը,
որպէս ընդհանրացած և համաշ-
խարհային լեզու, որուն անտար-
բեր չէր կարող նայիլ և հայը.
որպէս յառաջդիմասէր և կրթա-
սէր ազգ մը: Մենք ալ մեր կար-
գին զբաղեցանք Ֆրանսերէնով,
իր վիպասանութիւններով ու վի-
պասաններով, իր քաղաքներով ու
գիւղերով. իր միծուխիւնով ու
փառքով. հոգ չէ՝ եթէ չգիտնա-
յինք մեր մայրենի լեզուն իսկ,
չը ճանչնայինք մեր մատենագի-
րներ իսկ, եթէ խաւարակուռ եր-
կիր մը թուէր մեզ Հայաստանը.
եթէ Արտաշատի մը կամ Վաղար-
շապատի մը անունը հազիւ լսած
ըլլայինք: Ու այս ամենը մեծ
սովեհասութեան մը նշաններ էին,
գիտնականի մը հովերն էին, ո-
րոնցմէ անգին ոչինչ կար:

Թէ ի՞նչ չափ կամ քիսա ունե-
ցանք ֆրանսական կրթութեան.
եթէ ոչ այսօր բոլորովին, վեր-
ջապէս պիտի գայ օր մը որ աւե-
լի զգալի ըլլայ. և ամենուս ալ
զգացնել տայ. Բայց խոհեմու-
թիւն է արգիօք անտարբեր կեր-
պով գիտել այն յեղաշրջումը որ
տեղի կ'ունենայ մեր շուրջը, լեզ-
ուներու ու ազգերու տրուած նը-
շանակութեան մասին և յարատե-
ւել հնաւանդ սովորութեան մէջ.
մինչեւ ծայրագոյն աստիճան. Ա-
հա, այս է որ կը հետաքրքրէ
զիս ու կը հարկադրէ ձայն բարձ-
րացնել և ամենուն նկատողութեան
ենթարկել սա կէտը թէ պէ՛տք է
ըստ հնոյն շարունակել ֆրանսերէ-
նի ուսումը, որպէս անհրաժեշտ
լեզու մը, թէ՛ երկրորդական տեղ
տալով անոր. առաջնութիւնը ու-
րիշ լեզուի մը վերապահելու է:
Բաւական ժամանակէ հետէ լը-
ռիկ մնլիկ Գերման ազգիցութիւնը
և վաճառականութիւնը երթալով
յառաջանալու և ծաղկելու վրայ է

արեւելքի մէջ: Տաճկահայաստանի
կարեւոր կէտերը Գերման ազգե-
ցութեան ենթարկուած են և անոր
գործարաններուն աժանագին ար-
տադրութիւնները տարածուած են
Տաճկաստանի և Պուկարիոյ հրա-
պարակներուն վրայ:

Աշխարհագրական տեսակէտով
ալ Գերմանիան աւելի մօտ է մեզ
քան ուրիշ ազգ մը, երբ ինկա-
տի առնենք Երկաթուղիի գծերը.
Արդէն իր գաղթականներն ալ
սկսած են տեղաւորուիլ Տաճկահա-
յաստանի և Պուկարիոյ մէջ, ո-
րոնց կը հանդիպինք մեր մէջ մի
քայլափոխին. որոնք կաշխատին
իրենց հացը ճարելու, արհեստին
գործածելու կամ հարստութիւն-
նին շահագործելու:

Որչափ գիտենք ամենատա-
րագիւնաբերութեան երկիրը, ա-
մենաընտիր դաստիարակութեան
կեդրոնաւայրը, և իր շատ մը
յատկութիւններովը մեզի աւելի
օգտակար ըլլալու յարմար եղող
երկիրը Գերմանիան է. բայց
պէտք է ըսել որ մենք շատ քիչ
հետաքրքրուած ենք անով և Գեր-
մաներէն լեզուն ալ անուանական
եղած է մեր վարժարաններուն մէջ:
Եթէ արդի քաղաքական վիճակն
ալ ինկատի առնենք մեզ այնպէս
կը թուի որ դարձեալ պիտի յան-
գինք այն եզրակացութեան թէ
գերման կրթութիւնը ու լեզուն
անհրաժեշտ է մեզ ամենուս հա-
մար, թէ Պուկարիոյ և թէ Տաճ-
կահայաստանի մէջ:

Արդեօք աւելի լաւ չպիտի ըլ-
լայ ոսկէ ետքը մեր ազգային
վարժարաններուն մէջ փոխանակ
Ֆրանսերէնի, առաջնութիւնը և
ոյժը տալ աւելի Գերմաներէնի,
որպէս անհրաժեշտ և օգտակար
լեզու մը: Կը փափագինք իմա-
նալ հրապարակաւ այս մասին
յայտնուելիք կարծիքները, որով
հետեւ խնդիրը կենսական կը
կարծենք:

Մ. Գրիգորի

ՅՈՐԵԼԵԱՆ

Պ. ՄԱՏԹԵՆՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ

—○—

Տոհմային գրականութեան և դաս-
տիարակութեան բազմամեայ մշա-
կըն՝ Պ. Մատթէնս Մամուրեան,
իր տկարութեան առթիւ և բը-

ժըշկաց խորհրդով պարտաւորած
է թողուլ իր սիրած աշխատու-
թիւններն և հանգստութեան մէջ
անցնել իր բազմազեղուն կենաց
ծերութեան օրերն:

Պ. Մամուրեանի կեանքն բեղմ-
նաւոր է ամեն տեսակէտով. թէ՛
գրական ասպարէզին մէջ և
թէ՛ դաստիարակութեան մէջ: Մա-
կան այդ կեանքի ուսումնասիրու-
թիւնը չէ՛, որ պիտի ներկայացը-
նենք մենք այժմ, այլ՝ գործունէ-
ութեան արգեանց մի համառօտա-
գիծ պատկերն՝ 1850 թուականէն
սկսեալ:

Պ. Մամուրեան Տեսուչ կար-
գուած է Կ. Պոլսոյ Խոսափելի
Ներսիսեան վարժարանին. հիմնա-
դիր եղած է Կ. Պոլսոյ Հայոց
Պատրիարքարանի դիւանական կար-
գադրութեան, որու հասուցած
պաշտօնեաներէն է այսօր՝ նշանա-
ւոր դիւանագիր Բարթող էֆ.
Թեկեան:

Պ. Մամուրեան նախկին Ծաղիկ
թերթի խմբագրութեան մասնակ-
ցութեան զատ՝ յիշմիր և ի Պոլիս
այսօր շուրջ 30 տարի է, որ կը
հրատարակէ «Արեւ. Մամուլն»:

Պ. Մամուրեանի գրական եր-
կասիրութիւններն բազմաթիւ են՝
վիպական, նամակագրական, թարգ-
մանական, թատերական, մանկա-
վարժական պատմական, իմաստա-
սիրական եւայլն:

Պ. Մամուրեան Խոսափելի վար-
ժարանի տեսչութեան զատ՝ 1867
թուականէն ի վեր անընդհատ դաս-
տիարակութեան պաշտօն վարած է
Զմիւռին, Մեսրոպեան և Հռիփ-
սիմեան վարժարանաց մէջ, որպէս
Տեսուչ և Ուսուցիչ գիտութեանց
և լեզուաց:

Այս արդիւնաշատ Մշակն այ-
սօր գործէ կը քաջութի բժշկաց
խորհրդով. բայց իր գրական եր-
կերն սիրողներու և իր բազմաթիւ
աշակերտներու սրտերն չեն քա-
շուիր իրմէն: Նոքա միշտ իրեն
հետ են՝ մտքով, սրտով և հոգով,
զի քաջ գիտեն թէ՛ ո՛չ միայն
բանիւ, այլ և գրչով պաշտպանած
է Հայոց եկեղեցական իրաւունք-
ներն. պաշպանած է կրթութեան
և կրթարանաց կարեւորութիւնն:

պաշտպանած է ժողովրդի բարոյական գոյութեան օգուտներն: Միով բանիւ պաշտպանած է ամեն բան, ինչ որ բարի է, օգտակար և ճշմարիտ, և այս պաշտպանութեան համար կրած է շատ զոհուիւթիւններ, որ ամեն ճշմարտասէրներու թէ՛ բաժինն է և թէ՛ մխիթարութիւնը:

Արգ՝ մի այսպիսի քրտնաթոր և բազմաբարձիւ Մշակի գրական և դաստիարակական Յորեմեան տօնելու համար՝ կը յայտարարուի թէ՛ իր գրագիտական հանճարն գնահատողներու և երախտագէտ աշակերտներու վաղուց տածած փափաքանց համաձայն՝ յատուկ մասնախումբ կազմուած է վիճակին Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան Հօր նախագահութեամբ:

Մասնաժողովոյ անդամք են՝
Տ. Յովհաննէս քհն. Մինասեան
Տ. Յարութիւն «Եղիվարդեան Ստեփան Սպարթալի»
Գ. Յ. Բարադեան
Յակոբ Վէմեան
Խոսրով Եփրեմ
Յակոբ Տէր Գասպարեան
Աւետիս Տիվրիկեան

Յորեմեանի հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 17/29 կիրակի օր:

Դրամական և այլ նուէրներ, հեռագիրներ, ուղերձներ և ամեն տեսակ թղթակցութիւնք, որք պիտի արձանագրուին և ապա մասնաւոր Տեղեկագրով հրատարակուին, կ'ուղղուին Ս. Նախագահին հետեւեալ հասցեով

Տ. Մելքիսեդեկ Ս. Արքեպիսկ. Մոնրատեանց

Իզմիր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՆԻ ԿՐԹԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐԹՈՒԿ ԵՒ ՏԵՐԵԿԵԱՅ
Բ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

Կը վերաբացուի սեպտեմբեր 1/13ին: Ընդունելութեանց պայմաններու և ուրիշ տեղեկութեանց համար գիմել նամակով կամ անձամբ՝ առ

Հիմնադիր-Տնօրէն
Հայկական Կրթական
ԿՐԹՆ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

ԲՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ (35)

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՀԱՅ ԿԵԱՐԷ ՊԱՏԿԵՐ ՄԵ

— 0.0. —
ՄԱՍՆ Բ.

Ի

Ակնի մէջ գոյութիւն ունեցող յեղափոխական գործունէութիւնը շատ համեստ կերպով զգալի ըլլալու սկսած էր. ատոր հետեւեցան առջի մէկ օրէն ըլլայ քաղաքին մէջ, ըլլայ շրջակայքը Պուտաքեան, Նաբին Յովհաննէս և միւտիրը (Գէորգ Պոյաճեան) առաջնութիւն շահելու համար Օսմանեան կառավարութեան քով. անոնք երբ Մի-նասին հետ սրտանց տեսնուելու սկսան նկատել որ իրենց չափ արատաւորուած անցնելու մը չունեն, ձեռք առնելու աշխատեցան անոր տկար կողմերը չոյնելով:

«Ես ալ կը զգամ ո՞հ հոս տեղի երիտասարդները բաներ մը կը դարձեն, ըսաւ անոնց Մինաս՝ առաւօտ մը երբ Ալիքեան դեռ նոր ստացած էր Վահրամի նամակը, երբ հետաքրքրուեցայ

ՃԱՆԱՊԱՐԶՈՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՊԵՇԻՍՏԱՆ

Մենք պարտաւորեցանք ձիպութիւն մէջ մի քանի օր մնալ. նախ օրին վարժուելու համար և ապա պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելով Հարար երթալու համար, որ կը գրտնուի Հապէշիստանի արեւելեան կողմը: Ձիպութիւն մինչեւ Հարար առնուազն 15 օրուան ճամբայ է: Այս 15 օրուան ճանապարհորդութիւնը կատարելու համար, պէտք էր գնել 3 հատ ջորի, որոնց իւրաքանչիւրը 200-250 զուրուշ կարծէ ձիպութիւն մէջ: Այդ երեք ջորիներէն միոյն պէտք է ջուր բեռնելու, որովհետեւ ճամբան ջուր չկայ եղեր, երկրորդին ոտները, իսկ երրորդին վրայ ալ պիտի հեծնէի: Մենք մեր ջորիները առնելու և պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելու վրայ էինք երբ մեր ուղեկից կ'ընէ հիւանդացաւ. ևս մտածելով որ թիւրքաւ երկար ժամանակ հարկ ըլլայ սպասել անոր ապաքինման, որոշեցի առանձին մեկնել. ուղեկիցներս ձիպութիւն ձգելով, Վերջին ծայր զըջացած էի այս ամայի երկիրը եկած ըլլալու համար և սեւ մտածումներ պարարած էին զիս. պարզապէս յուսահատած էի և ապրելէ աւելի մահուան վրայ կը խորհէի. կը մըտածէի Պոլիս գտնուող ազգականներու և բարեկամներու վրայ, որոնք ընաւ ստոյգ տեղեկութիւն մը չպիտի կարողանային ունենալ իմինչ ըլլալուս մասին. վերջապէս պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելով ճամբայ ինկայ առաջնորդի մը հետ: Առաջնորդս Սօմալ ըսուած ցեղէն էր և գիտէր արաբերէն, պարսկերէն և զոնք այդ անապատը լուռ ու մուշկ կտրելու չստիպուեցանք: Մոռացայ գրելու որ այդ վայրենի երկրին մէջ ճանապարհորդողը իր հետ պիտի ունենայ ամեն տեսակ զէնքեր. դաշաններու դէմ ինքզինքը պաշտպանելու համար, որոնք կը վրտան հոն:

Սաստիկ տաքութեան անկարելի է ցերեկը ճանապարհորդել և ստիպուած են մարդիկ գիշեր ատեն ճամբայ երթալ: Վերջապէս իրիկուն մը ճամբայ ելանք առաջնորդիս և ընտնաբարձ երեք ջորիներու հետ միասին ու մէկ ժամ քալելէ վերջ հասանք ձիպութիւն ջուր մատակարարող միակ ջրհորին. հոն մի քիչ հանգստանալէ և մեր տիկերը

և անոնցմէ մէկէն բացատրութիւն պահանջեցի արհամարհական լուռ թեմա պատասխանեց:

—Ատոնք մեր ազգին զբաղողութեան պատճառ պիտի ըլլան, վրայ բերաւ Պուտաքեան:

—Աւելցուր ատոր վրայ մեր անձնական զբաղողութիւնն ալ հաստատեց Մօրուեան:

—Պօսքերին Հայաստանի մը վրայ է, շարունակեց միւտիրը՝ ատ գորտերը զարմանալի յանդգնութեամբ մը ելած են խորունկ արմատներ ձգած օսմանեան կառավարութեան հետ խաղալու:

—Անանկ կառավարութեան մը հետ որ իր հաւատարիմ հպատակներուն համար հասարակաց հայր մը եղած է, նրկատել տուաւ միւտիրի որդին Մկրտիչ որ ան օրը պատահմամբ քաղաք եկած և սեւ ակումբին մէջ կը գտնուէր:

—Դուք Մինաս սղա, տուն առաւ Պուտաքեան, դուք իբրեւ Ակնի պատուաւոր հայ ազգայիններէն մին պարտաւոր էք ձեր ձեռքէն եկածը ընել այդ տեսակ զաղափարով տողորուած

ջրով լեցնել յետոյ դարձեալ ճամբայ ինկանք. որովհետեւ Յ-4 օր այլ ևս ջուրի չպիտի հանդիպէինք: Գիշեր է. երկինքի միապաղաղ պայծառութիւնը և աստղերու ցոլքը ըստ բաւականին կը լուսաւորեն երկիրը. որ փուշերու և սառնակներու անձայր անապատ մը է: Միայն նեղ արահետ մը կայ, որու ընկան պատուարներն են փուշերու անհատնու շարքերը. առաջնորդս երկու ջորիները առջեւը խառնած իմ առջիւս կը քայլէ. գրիթ մեր է և բոկոտն. իր զէնքերն են զրահ մը և նիզակ մը, որուն ծայրը սայրասուր սուին մը անցուցած է. մերթ ընդ մերթ ժայռերու և խոռոչներու կը հանդիպենք, որոնք ուրուականի պէս զէմը կը ցցուին և արհաւիրք կաւելցնեն. մէն մի քալիդ կը հանդիպիս զիշերաշրջիկ թռչնոց երամակներու, որոնց արտառոց ձայները ու շարժումները ցնորքներու մէջ կը ձգեն, և ամեն վայրկեան կազմ և պատրաստ կը պահեն զքեզ պատահականութեանց դէմ: Ուղեկից առաջնորդս կը պատմէ իր անցուցած պատահարները, գաղանջներու հետ ըրած կռիւները, և կը նկարագրէ մեր գնալիք ճամբաները և տեսնելիք տեղերը: Առաւօտ է և սկսած է Արեւը իր տաք ճառագայթները սլացնել ամեն կողմ. ալ անկարելի է շարունակել մեր ճամբան. ծառեր չկան տակը պատապարուելու և ցերեկը անցնելու համար. կը նախընտրենք խոշոր փշերի մը: Մահոն, առաջնորդիս անունը, կը վազէ այս ու այն կողմ. փուշի լայն տերեւներ հաւաքելով իրար կը միացնէ և կը կազմէ վրանի նման բան մը, որուն տակ կ'աշխատինք հանգստանալ: Ինձ հաճոյք մը պատճառելու համար կրակ կը վառէ և թէյ ու կերակուր կեփէ, շատ ածխոյծ և ճարպիկ պատանի մըն է. շատ մարդոց առաջնորդութիւն ըրած է և փորձառութիւն շահած. ինք դարձեալ պատմութիւններ կը պատմէ ու կաշխատի զիս զուարճացնել. իր այդ վիճակին մէջ կը զարմանամ ցոյց տուած անձնութեան և հաճոյակատարութեան վրայ, և վայրկեան մը աչքիս առջեւ կը բերման հիւսիսներ ու իր օրնուցած մարդկութիւնը: Կը բաղադրեմ անտառի մարդը, քաղաքի մարդուն հետ առաջնորդ պարզութիւնը ու անմիջութիւնը, երկրորդին բարդ կեանքին ու միջոցութեան հետ, անոր մերկութիւնը, մեր խայտառամուկ զգեստներուն հետ,

երիտասարդութեան ջանքերը չէզոքացնելու և ի հարկին չանապօքները կառավարութեան ձեռքը յանձնելու էք:

—Եւ համոզուած եղէք որ կառավարութիւնը անվարձ չպիտի թողու ձեզի, վրայ տուաւ հանդիսաւոր կերպով միւտիրը, անցած օր քայմաքամ Ռիզա էֆէնտիի քովէն էի. չիմ գիտել ինչու ատ մարդը ձեզ նկատմամբ այս աստիճան զօրաւոր համակրութիւն ունի. նոյն իսկ խօսք մը դարձաւ ըստ որում Դ. կարգի Մէճիտի մը պիտի շնորհուի ձեզ:

Մինասի աչքերը շլացան այս խօսքերէն. արդէն իր տեղին ըսինք որ անիկայ պատրաստ էր հարիւրաւոր ու կրկին պատուանդանի մը պատուանչանի մը հետ փոխելու: Զինքը գլխէ հանելու համար ատկէց աւելի թունաւորող ծուղակ չէր կրնար պատրաստել, դաւաճաններու ետեւի խմբակը:

«Իրաւ կըսէք, Գէորգ էֆէնտի, հարցուց Մինաս, սրտամաշ հետաքրքրութեամբ մը:

—Ստիլու պատճառ մը չունիմ: Գէորգ Պոյաճեան ճիշդ է որ չէր սը-

անոր միապաղաղ կեանքը մեր չարաբանքներուն հետ, և կը նախընտրէ անտառի մարդը քաղաքի մարդէն, ընկերական արդի յոռի և հակաբնական պայմաններուն մէջ: Սխալած էի արդեօք իմ գաղափարներս մէջ. . .

ՉԱԳՐԸ

(Եստուականի)

ԱԶԴ
ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
Ա. ՏԱՐԻ

Կազմեց Յ. Կ. Պոստոյան

Այս պատկերազարդ Գերական — Ընթերցարանը որ մինչեւ օգոստոս 20 լոյս պիտի տեսնէ, կը յանձնարարուի մասնաւորապէս Պատ. ուսուցիչներու ուշադրութեան: Պատրաստուած է շատ զիւրուսոյց մէթոտով և կը պարունակէ բարոյական խրատներ, իրագործական և առողջապահական ծանօթութիւններ, կարճ և սիրուն պատմութիւններու և առաջներու ձեւին տակ, որոնք զըրուած են մանուկներու հասկանալի լեզուով: Այգային—պատմական ամենէն նշանաւոր մէկ քանի դէմքերու և դէպքերու վրայ կարճ տեղեկութիւններ, քերականական քանի մը գիտելիք, մանկական երգեր և հանելուկներ, ամենքն ալ խնամքով ընտրուած, պզտիկ տղոց համար շատ հետաքրքրական և հրահանգիչ կը դարձնեն գրքոյին ընթերցումը:

Գին, 60 սանթիմ հատը: Դրպրոցներու և գոնէ 20 օրինակ գրողներու համար 15 օ/0 զեղծ: Դիմել սա հասցեով՝ J. G. Bondjoukian Varna

ԿՐԵՏԷ

ԵՐԿԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ԶՐԱԻՐ

Կրէտէի ապատագրութեան հըռչակուած օրէն, այդ պատմական կղզոյն համար նոր թուական մը բացուած է:

Ոչ ոք կրնայ նախատեսել թէ ապագային իր ճակատագիրը տա. կուին ինչ դեր պահած է իրեն,

տա՛ւ: Երեք հայ դաւաճանները Մինասի միանալէ առաջ, գոտաներու մէջ արձագանգ տուող շարժումներու հետքերը Ակնի մէջ նշմարելէ ետք, տենդոտ շահամուրական գործունէութեան մէջ ինկած և յարմար առիթը եկած սեպտեմբեր, Ռիզա էֆէնտիի հետ եղած կարգադրութեան մը համաձայն այս օր այնինչ անձը, վաղը մէկ ուրիշը բանտարկել տուիւ և անոնք աղատելու խոստումով անոնցմէ հարիւրներով ոսկի շորթելու ծրագիր մը մշակել: Բոլորովին ալ չոր կերպով ամբաստանել գործերնուն չէր գար. ատոր համար երբեմն ալ իրապէս կասկածելի և յանցապարս որսեր ձեռք առնելու էր. միւնակ, ինչպէս յայտնի եղաւ, որովհետեւ շատ վատ համբաւ կը վայելէին գործին խուզարկութեանը ուղղակի չլըրնալով սկսիւ. Մինասը որսալու աշխատեցան երբ մերժումի մը ենթարկուելու կասկածը ունեցան, Ռիզան Մինասը շատ մօտէն ուսումնասիրած ըլլալով ըսաւ թէ բաւական էր պատուանչան մը շնորհիւ տալու յոյսեր ներշնչել վայն իրենց թակարդը ձգելու համար:

թէ որպիսի քաղաքական կազմա-
կերպութեան ենթակայ պիտի ըլ-
լայ օր մը՝ սակայն ապահովապէս
պէտք է գիտնալ թէ տաճկական
բռնակալութիւնը այլ եւս իսպառ-
անհետացած, բնիկ ու քրիստոնե-
այ ու մահմետական տարբերուն
մէջ, դարաւոր ոխն ու ատելու-
թիւնը հետհետէ զսպուած, կե-
նաց ու ընչից ապահովութիւնը
ամուր հիմ դրած է հոս։

Հիանալի կլիմայ մը, բարեբեր
հող մը, առողջարար ջուր մը, մի
ջերկրանի մէջ կեդրոն, արեւելեան
արեւմտեան քանի մը վաճառակա-
նական նաւահանգիստներու դրա-
ցի, մեծ նաւատորմիդներու ապաս-
տանարան, ի մի բան բնական ա-
մեն հանգամանք, որ զգալապէս
իր բնակիչներուն աճման առիթ
պիտի տան։

Միացեալ մէջ, այս կղզին երեք
միլիոնի մօտ բնակիչներու բնա-
կավայրը եղած, այսօր այդ թիւը
իջած է 250 հազարի։

Իրարու յաջորդող ապստամբու-
թիւններ այդ բարեբեր վայրը գը-
րեթէ աւերակ դարձուցեր են,
այս վերջին ապստամբութենէն տա-
րի մը առաջ, հողագործութիւնը
բոլորովին երեսի վրայ ձգուած,
ագարակներ ու պարտէզներ ամա-
լի եղած են։

Կրէտէի հողային ու կալուածա-
կան հարստութիւնը մահմետակա-
նաց ձեռքը անցած է. բացառիկ
հարուստներ «Չէթիկ պէյլէր»ի կը
կոչուին, ձիթենիներու տէր եղած
ըլլալուն համար։

Այս հարստութիւններ, մութ
անցեալի մը մէջ, անխնայ յափըշ-
տակութիւններու բաժին, յաջոր-
դաբար փոխանցուած են, ներկայ
մահմետական սերունդին, որ այ-
սօր ձրիաբար տէր եղած կը վա-
րիէ հեշտ կեանք մը։

Օրինակ մը. Գանէի քարափին
բոլորտիքը գտնուած հարիւրի մօտ
չէնքերէն միայն մին քրիստոնեայի
սեփականութիւն է. դարձեալ տե-

պէս մինչեւ Սուտայ, ամբողջ աշ-
ու ձախ գտնուած գետինները, մի
քանի մահմետական պէյերու կը
պատկանին։ Այս կղզւոյն նշանա-
ւոր նաւահանգիստներուն գրեթէ
տէրը եղած են։

Յոյները քաղաքէն հեռու, դաշ-
տերէն ալ անդին, լեռներու ետեւ
քշուած են, «միւր ձեզի ոսկորը
մեզի» ըսելով։

Այն օրէն, ո՛ւր օրինաց առջեւ
անխտիր հաւասարութիւնը հռ-
չակուեցաւ, յոյները սկսան հող
գնել, որչափ որ կրնային գնել,
վաճառողներն են այն մահմետա-
կանները, որք յոյն գեղացիները
ձրի աշխատցնելով իրենց ագա-
րակներուն մէջ, հանգիստ կեանք
մը կը վարէին։ Կամ անոնք որոնք
օրինաց այս անխտիր հաւասարու-
թիւնը ծանր գալով, խոյս տալ կը
աճապարեն։

Կրէտէի ազատագրութիւնը ո՛չ
միայն բարոյական, այլ նիւթա-
կան մեծ յառաջդիմութեան թուա-
կան մը եղաւ Կրետացի քրիստոնե-
այ ժողովրդեան համար։

Երկրագործական այս խնդիր
բաւական ժամանակէ ի վեր իմա-
տասիրութեանս առարկայ ըրած
եմ։ Կղզւոյն շուրջը գտնուած
դաշտերը, ու ագարակները այցե-
լած, բնիկ երկրագործներէ բա-
ւական տեղեկութիւններ հաւաքած
եմ։

Հրաւեր կը կարգամ այն հա-
յերուն, որք երկրագործութեան
ձեռնարկելու միտում ունենալով,
կուզեն իրենց նիւթական շահը
վստահ կերպով ապարդիւնէ զատ,
գոթաղք հայ հողագործներու ալ
ծառայութիւն մը ընել։

Մեր այս հրաւերին պատաս-
խանել ուզող ազգայիններուն
պատրաստ ենք ամեն տեղեկու-
թիւն տալ. յղելով նաեւ իրենց
բերելիք գրամագլխայն համեմա-
տութեամբ, գետիններու ու ագա-
րակներու ցանկ մը։

Միւրաւ Ալուտ

Մեր հասցէն է. Mikran Achod
(la Conée) Crète

Ամեն նամակագիր, պատասխան
ստանալու համար մեզ ղրկելու են
մէկ նամականիշ։

Նշյն

ԼՐԱՔԱՂ

Կ. Պոլսոյ թերթերը կը կար-
ծեն թէ՛ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին
ընտրութենէն յետոյ Աղթամարի
կաթողիկոսական ընտրութեան ձեռ-
նարկուի։ Իրօք ալ այդ թեմը
նաեւ իսկ իր վերջին հանգուցեալ
յաջատար Կաթողիկոսին օրէն ի
վեր լքուած կացութիւն մը ունե-
ցած է։ Թեմին կաթողիկոսարանը
ոչ մի կրթական և յառաջդիմա-
կան գործի մղում չէ տուած. իր
անապատական և վանական վեղա-
րանները ձեռնադաշ մնացած են
ո եւ է գործունէութենէ. ուստի կը
արժէ որ յառաջդիմասէր եկեղե-
ցականի մը յանձնուի այդ աթո-
ռը, որպէսզի գէթ ասկէ վերջ
կարելի ըլլայ քիչ մը նպատակին
ծառայեցնել անոր սեփականու-
թիւն եղող վանքերը ու կալուած-
ները։

Կիլիկիոյ հանգուցեալ Մկր-
տիչ կաթողիկոսի ժառանգորդնե-
րը գատ բացած են Օսմ. Պանքա-
յին դէմ, որուն Հալէպի մասնա-
հիւղին մէջ 5,000 ոսկիի չափ գու-
մար մը աւանդ ձգած է եղեր կաթո-
ղիկոսը։

Բայց զորոյ կայ թէ հանգուց-
եալը իր մահուանէն քանի մը ա-
միս առաջ պատրաստած մեկ կը-
տակագրին մէջ գրեր է որ բացի
չապիկէն, ինչ որ ունի Սոյոյ ա-
թոռին կը վերաբերի։ Ուստի այ-
ժմ խնդիր է գիտնալ թէ այդ
ժառանգութիւնը որո՞ւ պիտի յատ-
կանայ, ժառանգորդաց թէ ազ-
գին։ Մեր կարծիքով խնդիրը դա-
տական ծանր կերպարանք պիտի
առնէ, մանաւանդ երբ նկատենք

թէ Սիսի աթոռը Երուսաղէմայ
նման պաշտօնապէս վաւերացեալ
կանոնագիր մը չունի, որուն տը-
րամադրութեանց համեմատ միա-
բանները երբ վախճանին իրենց
ունեցածը վանքին մնայ։

—Կրօն. Ժողովը որոշեց է գրեզ
տմեն կողմ, որ երբ պէտքը ստի-
պէ ու եկեղեցեաց մէջ դպրոցական
հանգէսներ տեղի ունենան, հոգե-
ւոր պաշտօնեայք ուշադրութիւն
ընեն եւ խստիւ արգիլեն Սրբա-
վայրին վեհութեան անպատշաճ
խօսքեր ու տեսարաններ։

—Վահան Էսմէրիան անուն 14
տարեկան պատանին՝ որ 2 տարիէ
ի վեր վէրսնիլի Լիսէ հօլի վար-
ժարանը կը յաճախէ, վերջին քն-
նութեանց առթիւ ֆրանսերէնի,
գերմաներէնի, Պատմութեան դա-
սերուն և մանաւանդ Ֆրանսերէն
արտասանութեան առաջին մրցա-
նակը ստացած ու տնօրէնին մաս-
նաւոր գովեստին արժանացած է
իր Ֆրանսացի մրցակիցները նոյն
իսկ անոնց մայրենի լեզուին մէջ
գերազանցած ըլլալուն համար։
Եւ նոյնպէս Պ. Ա. Քէրէստէճեան
իր կարգին մէջ առաջինն հանդի-
սացած է ու գովեստներու արժա-
նացած։

—Կէտիկ-Բաշայի ուսուցիչները
Քաղ. Ժողովոյ կողմէ ծանր պատ-
ժոյ ենթարկուած են. բայց ժո-
ղովը անոնց 15 օր պայմանաժամ
տուած է վերաքննութեան դիմե-
լու. հակառակ պարագային պա-
տիժը պիտի գործադրուի եղեր։

—Ֆիլիպէի Ազդ. վարժարանաց
Հոգաբարձու ընտրուած են Տ. Տ.
Ա. Գաղաղեան, Ե. Քիւրտեան,
Մ. Թովմասեան, Գ. Թօգաթ-
լեան և Յ. Գանթարեան։

—Թերնովայի եկեղեցւոյն հա-
մար հանգանակութեան ելնող Տ.
Կարապետ քհն. Սահակեան նամա-
կով մը կը խոստովանի թէ նոյն
եկեղեցւոյն շինութեան համար
հանգանակած դրամին մէկ մասը
իր ամսականին համար վար դրեր
և մնացեալն ալ ճամբու ծախք ը-
րեր է. այնպէս որ բուն նպատակին
գործածելու կուտ մը չէ մնացեր։

«Բայց ի՞նչպէս կրնանք այդ շար-
ժումներու առաջը առնել հարցոց
Մինաս։

—Հետեւելու է երկուստեքներուն
եւ ի՞նչ կասկածիք ու եւ է մէկու մը
վրայ որ հակակառավարական ընթաց-
քի մը մէջ չը գտնուի, առանց խրա-
տականի դիմելու իսկոյն քայմաքամին
քով երթալու զայն բերան տալու է
ըստ իս, եւ ասով թէ՛ ձեր վարկը կը
բարձրանայ եւ թէ՛ նորին Կայսերական
Օգոստափառութենէն շնորհուելիք պատ-
ուանշանին ստացումը կը փութացուի,
վերջացուց նարին Յովհաննէս Մօր-
լուեան։

Մինաս քաշանի յուսադրիչ խոս-
տումները առնելէ ետք գնաց Ալեքսա-
նդր գտաւ, եւ զայն իր կողմը շահելու
համար անոր իր կողմէն դրամական
խոստումներ ըրաւ։

«Ձեր ինծի թելադրիլ ուզածը չպիտի
կրնամ ընել պատասխանեց Ալեքսան-
դր ազգէս Վեաս մը տեսած չունիմ որ
զաւեւ անոր դէմ. չեմ գիտեր Մինաս
աղա ի՞նչ բան է ձեզ այդ տեսակ ձեռ-
նարկի մը զրդողը։

—Ի՞նչ բան պիտի ըլլայ, Ալեքսան-
հաւատարմութիւնս. չէ՛ մի որ մինչեւ
այսօր Օսմանեան կառավարութեւն
չուքին տակ երանաւէտօրէն ապրած
ենք եւ յետոյ մի մոռնար դրամական
վարձատրութիւնը։

—Նիւթական անպատիւ վարձատրու-
թիւններու պէտք չունիմ պատասխա-
նեց Ալեքսանդր զգուշացնելով հետագա։

Մինաս ան գիշերը բաւական ուշ
տուն վերադարձաւ, խորին մտադրա-
ղութեան մէջ ընկողմանած. Ալեքսան-
դրեան առաջ Երուսաղէմի երեւելով քանի
մը բառով Մինասի առաջարկածի մա-
սին խօսեցաւ, անկից ետքը միտքը
դրաւ յեղափոխական վարչական մար-
մինին ներկայացնել Մինասի խաղա-
ցած գերը եւ զանի կասեցնելու համար
միջոցներ խորհիլ, ձեռք առնել։

Երուսաղէմ սպասեց Մինասի գալուն եւ
երբ այս վերջինը իր սենեակը քաշուե-
ցաւ, անիկայ յօնքերը պոստած եւ ան-
տարբեր արտայայտութեամբ մը անոր
սենեակը մտաւ։ Մինաս Երուսաղէմի դէմ-
քին վրայ ուշադրութիւն դարձուցած
չըլլալով առաջին անգամ անոր իր սեն-

գակը գալուն նշանակութիւնը չկրցաւ
ըմբռնել։

«Եկուր սենեակ Շուշանս, քուրկս
ըսաւ անոր։

—Ո՛ր էս քու քոյրդ եմ, ո՛չ ալ դուն
եղբայրս պատասխանեց հայ աղջիկը
զօրաւոր շնորհով մը։

—Ի՞նչ պատճառաւ աղջիկս։

—Ի՞նչ պատճառաւ... դու քու
անարտութեամբդ այն աստիճան յառաջ
գացիր որ յարգական կարգ մը ձեւա-
կերպութիւնները մէկ կողմ առնելով
եկայ այդ մօտը եկած եմ գրեզ այգա-
նելու եւ զատապարտելու համար։

—Ի՞նչ ըրած ունիմ որ, ատանկ խօս-
քեր կընես հարցոց Մինաս սահմակած։

—Նը կարծես որ քեզի հետեւող չը
կայ. կը կարծես որ լարած գաւերդ ա-
ռանց հետքի կը մնան. դեռ ի՞նչ պի-
տի ընէիր. ընտանիք մը խորտակեցիր.
երիտասարդ մը սպաննեցիր. հիմայ ալ
զրոյց կը չըլլի որ քայմաքամին հետ
միացած դաւաճանական նորաճար ձեռ-
նարկներ պիտի ընես եղբր։

—Ալեքսանդր ասոր հոս եկա՞ւ, հար-
ցուց Մինաս այս անգամ ըստ բաւա-

կանի զայրացած։

—Այո՛, եկաւ եւ իրեն ըրած առա-
ջարկիդ մասին խօսեցաւ. դու մեր ըն-
տանիքը անպատուեցիր եւ դիտցած ե-
ղիր Մինաս եթէ գտնուած շաւիղէդ ետ
կենալու առաջադրութիւն չընես պիտի
պատուեալս կրնայ թէ Աստուծոյն եւ թէ
մարդոցմէ։

—Քրիստոսը, աղջիկս, գնա՛ւ հան-
գատացիր դու հիւանդացեալ ես։

—Պիտի երթամ, բայց խօսքս է հա-
տասեց Երուսաղէմ. գիտցած եղիր որ քա-
ղաքին մէջ ամեն բան յայտնուած է եւ
ընդհանուր խօսակցութեան առարկան
դուն ես. ալ դուն գիտես։

Մինաս Երուսաղէմ սպառնալիքներուն
վրայ անտարբերութեամբ նայեցաւ. ա-
նիկայ ինքզինքը անպարտելի կը կար-
ծէր անոր համար ինքնիրենք քահ քահ
ծիծաղեցաւ զինքը պատուահասել
մտածողին վրայ, ով որ ալ ըլլար այդ-
պէս մտածողը։

Շ. Կաւուսարական

(Շարունակելի)

—[օ]—

—Եփրատի հովտին մէջ կարեւոր հանրային շինութիւններ պիտի սկսուին: Վերջին ողողումներու ատեն լեցուած ջրանցքները պիտի մաքրուին: Արաքս գետին յատակը պիտի պեղուի, և Եփրատ գետին մէջ վազող մէկ քանի առուակներ, որոնք հեղեղներու և ողողումներու պատճառ կը բլլան պիտի գոցուին աւազով: Այս շինութիւններուն պիտի մասնակցին տեղացի ժողովուրդները ձրիաբար:

—Կարինի Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը կտուկատուններուն հետ համաձայնելով իբր հասութեանը կառուած կ. Պոլսոյ մէջ Սիրքէճի կողմը իս. մայր վաշա խանը գնած է 20000 ոսկի:

ԱՂՋԿԱՆՑ ԿՐԹԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՈՅԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Աղջկանց կրթարանն իր Դր. տարւոյ չըջանալ կը սկսի յառաջիկայ Սեպտ. 1/13ին: Սոյն կրթարանն որ երեք տարիներէ ի վեր անընդհատ իր ընթացքը կը շարունակէ, աւելորդ կը նկատուի իր կրթական և ուսումնական ծրարներն վրայ խօսիլ:

Վարժարանը բարձրագոյն նախակրթարանի մը ամեն պահանջուած պայմաններն ունի, դասերը կաւանդուին մեծ խնամքով: Լեզուներու մասին՝ ունի հայերէն Ֆրանսերէն, Պոլկարերէն որոնք պարտաւորիչ են, իսկ Անգլերէնը կամաւոր:

Ընդունելութիւնը և մասնաւոր տեսակցութիւնը կը կատարուին ամեն օր եւրոպական ժամը 9-12:

Վառնա Կրդ. թաղ թիւ 40:
Տնօրինութիւն
Պ. ՃԻՅԵՐՃԵԱՆ

ԲԱՐԻՍ ԻԽԹԻԼԱԼԸ

Մ. Կերէն ընթերցելի իլէ պէրապէր էլան Շապրօլ սօգադընտա մէկգըսընը մուհաֆազա իթմէքտէ տիր: հիւքիւմէթ գան տէօքմէմէք վէ իխթիլալ գալտըրմագ իչին միլայիմ սուրէթտէ տափրանագ տա օլուպ. էքմէք վէ աու վեր. մէքսիլին ֆէստաճըլարը տերտէսթ իթմէք թէտպիրինտէ տիր: Նիւ. մայիճիլէր իսէ՝ մէկքիւր խանէի իհանթէ իտէն բօլիսլէրի սըգըլտըր. մագտա վէ ճիվար խանէլէրտէն ժանպօն բարչալարը կերէնին մու. հաֆազա օլտըրը խանէնին իւզէ. րինէ աթմագտա տըրլար. ֆա. գաթ աթըլան մէքիլաթըն չօղը խանէյէ եթիլէմէյուպ տըշարտա տիւլմէքտէ վէ բօլիսլէրին էլինէ կէլմէքտէ տիրլէր: Սոն կիւնլէրտէ խանէի տահա շիտտէթլի մուհա. սերէ իթտիլէր, էօյլէ քի իչերիյէ եթմէք վէրիլմէք միւմքիւնտիր:

* * *

Էվլէլէր բազար կիւնիւ Բարի. սին պազը սօգազլարընտա վէ պիւ. լըվարտլարտա տէհչէթլի իխթի.

լալ վուգու պուլտու. պունիւ. մայիճիլէր անարհիշալէրտէն միւ. թէլէքիլ օլուպ. կերէն կիպիքէն. տիլէրինի մուհաֆազա իթմէքլէր իտի. պունլար բօլիսլէրին իւզէ. րինէ հուճու իտուպ անլէրի կերի սիւրէրլէր վէ սօգազտան կէլէնլէ. րի ճէպրէն քէնտիլէրի իլէ պէրա. պէր ալըրլար տը. կէլմէյէլէր թաշա թուլթուլարտը. «տիւշ. սին օրտու», «տիւշսին բարաս. լար» տէյու պազըրըրլարտը: Բա. հիպէլէրին սաքին օլտըզլարը էվ. լէրին ճամլարընը գըրտըրլար. Ս. Նիքոլա քիլիսէսինին սանէմլէրինի բարչալարտըր. Ս. Ժօրթ քիլիսէ. սինին գարուսընը գըրուպ սեղանը տաղըրտըրլար, բարասլարը ուշաղը աթտըլար, սանէմլէրի վէ մուգա. տէս էլիւլարը գըրուպ բարչալա. տըլար. սօնրտա պունլարը օր. թայա ցօյմագլէ հագտըրլար: Ագ. շումա հագլըն իխթիլալ պիր ալ սիւքիւնէթ պուլտը. կիճէ հարը. սընա գտտար 250 քիշի տէրտէսթ օլընտը. նիւմայիճիլէր էքսերի կէնճէր իտիլէր. պազը կաղէթա. լար պունլարը չարկըն թայֆէսի թապիր իթմէք տէ տիրլէր. սայիր էհալի նիւմայիճիլէրի տաղըրտագ իչին բօլիսլէրէ մուսվէնէթ ի. տէրլէր իտի:

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻՅԵ

Պապը Ալի սիրքիլէր նօթա ի. լէ էլիլէրէ միւրաճաթ իտուպ. էճնէպի վարօրլարըն բասարթթ. սըզ էրմէնի հօլըլար գապուլ իթ. մէմէլէրի պազընտա վարօր գու. բանեալարընա իխթար իթմէլէրի. նի թէքիլթ էյլէմիշ տիր:

—Մուգատտէմա Սուլթան Ֆը. րանսատա պուլընան կէնճ թիւրք. լէրի ափամագ իչին, Ահմէտ Ճէ. լալէտտին բաշայը 30,000 լիրա իլէ Բարիսէ կէօնտէրմիշ օլտըրը կիպի, պու տէֆա Սթանպօլտան «թան» հազըրտըրնա կէօրէ, մերգու բաշա կէնճ թիւրքիլէրտէն ալթըսընը գանարուպ Սթանպօ. լա կէթիլմիշ տիր:

—Սուլթան Երմըզ սէրայընա գարըն պիր պէօյիւք սէրայ տա. հա եաբտըրմագ նիլէթինտէ իմիշ. պու եաբըրաճուգ ոէրայ իչին Է. քի միլեօն ֆլուսնգ գարալաշմըշ:

—Սերպիւնըն սապգ Գրալ Միլանա գարըն սուի գոստը օլմագ ճիւրմի իլէ իթհամ օլընանլար 43 քիշի օ. լուպ, պունլարըն մուհաքէմէսի պու կիւն պաշալարաճագ տը:

—Բօրթուգալտա եուճուրճագ խասթալըրը թարի օլմուշ տըր: հիւքիւմէթ լաղըմ կէլէն թէտպիր. լէրի էլէ ալտըրընտան մատա րէս. մէն էճնէպի էլիլէրինէ տախի պիւ. տիրմիշ տիր: խասթալըրըն իլք նիւմուէսի Պօմպէյտէն կէլէն պիր ինկիլիզ վարօրըն կէլմէսինտէն սօնրա կէօրիւնմիշ տիր. մալիւ օլտըրը իւզրէ պու իլլէթի միլուէն պիր չօգ ալարտան պէրու Պօմ. պէտէ հիւքիւմէթիւմ տըր:

Օրորթոտա եուճուրճագ 46 քիշի թուլթուլմուշ 10ու էօլմիւշ. Բօրթուգալտան կէլէն վարօրլար գարանթին պէքլէմէքտէ տիրլէր:

—Բէթիլմօտան (Կիրիտ) թիւր. քիւյա հիճրէթ իթմէք իսթէյէն իսաւլարա մախսուս վարօր եօլ. լամագ իչին թիւրք հիւքիւմէթի ոնլէրին մըգտարընը թէլէկրաֆիլէ սիւվալ իթմիշ տիր:

—Էրզրումտաքի թիւրք օր. տուսընըն գօմանտանը Բուսիա սինօրը իւզէրինտէ պուլընան ա. քէր նօգթալարընը գալիլէլտիր. մէք իչին թէլէկրաֆիլէ եէնի գու. վէթ իսթէմիշ տիր:

—Կէլէն հաֆթա ողըրճա եա. ըլէնմիշ օլան Մ. Լապօրի քէսպի ոըհհէթ իթմիշ օլմաղլէ, եինէ Տրէյֆիւսի միւտաֆուս իթմէք ի. չին մուհաքէմէտէ հազըր պու. լընմըշ վէ պու մինասիպէթլէ մահ. քէմէ սալօնընտա ուճում թարա. ֆընտան ալըըլանմըշ տըր:

—Պուկարիւնըն գուվէի հար. պիլէսինի թահգիթ իթմէք մէ. մուրիլէթի իլէ Բուսիատան կէլէն միւրալայ թէքանչին գազարմալարը վէ իսթիհքեմալարը կէլմէքտէ օ. լուպ, աքէր մանէվարալար տախի կէօլտէն կէլիւրիքտէն սօնրա իւշ հաֆթատան եինէ Բուսիայա ալ. տէթ իտէճէք տիր:

—Սերպիւ Գրալը Ալէքսանտր Նիշտէ պիր նուլթ իրատ իտուպ տէմիշ տիրըլ՝ պու կիւնէ գատար րատիքալ բարթիսի իլէ սուրէթի միլայիմանէտէ տափրանագտա ը. տըմ. ֆագաթ պունլար բէտէրի. մէ սուի գատտա պուլընտըլար. պունտան սօնրա պէն տախի օն. լարա ալա մէրհամէթ իթմէյէճէ. կիւմ, պէնտէն օնլարա նէ՝ մէրհա. մէթ վէ նէ՝ իմտատ օլմագ:

—Սիւնիք ճիվարընտան Սիմօն Սիմօնգա իսմինտէ պիր թիւճարը քէնտի ընթիւք վէ ընթիլէրի իլէ տաղա ալըրան էլըլալար շիքեար. լարընը սէրպէսթ պրագմագ իչին 1,500 լիրա թալէպ իթմէքտէ ի. միշլէր:

—Սամօս առապընա մախսուս Բօսթա բուլը թապ իթմէք ի. չին Սուլթան Սամս պէյինէ մէ. գունիլէթ վէրմիշ, մէգըր բուլ. լար Սթանպօլ գարպհ նէսինտէ թապ օլընաճագ ըմըշ:

ՏԱԽԻԼԻՅԵ

—

Պիւլիւն գաղալարտա իտարէ մէճիւ ազալարընըն ինթիլապա. թը ախիլէն իճրա օլընմըշ օլմաղ. լէ, ինթիլապ օլընան գաթլար ուճումէն հիւքիւմէթի հազըրէ թարաֆտարլարընտան օլտըրընը. «Գուրիէ տէ Պալքան» եաղըր:

—Յէլս. Բրէնս հաղըթիլէրինին էմրի մուճիպ, գուրաղըգ սիպէ. պի իլէ ֆագիթ գալմըշ օլան ըլէ. պէրլէրէ թալուլըգ օլմագ իւզրէ 20,000 քիլէ միսիր հիւքիւմէթ թարաֆընտան թէվիլ օլընաճագ

տըր:
—Մէճիլի վիւքէլանըն գարա. ըը իւզրէ, մէսարիֆտէն խալի գալմագ մագստի իլէ Չէթինէ. տէքի Պուկար գօնսօլալըլը լաղլ օլընաճագ տըր:

—Սօֆիա պէլէտիլէսինին գա. ըարը իլէ, «Սամաքօֆ» սօգա. ղը «Գօնթ ինքնաթիֆ» վէ «Պօ. լիարսգա» սօգաղը «Կլաուսթօն» թէսմիլէ օլընաճագ տըր: Պուկար. լար պու իքի գաթտան կէօրմիւշ օլտըզլարըն էյլիք ու մուսվէնէթ մուգապիլէպէտիլ էպէտ միննէթ. տար պուլընտըզլարընը ղէքր իթմէք վէ ունուլմամագ իչին բէք կիւզէ պիր եօլ իթթիլալ իթմիշլէր:

—«Սթամպօլ» նամ կաղէթա. նըն պէյանընա կէօրէ, Սուլթան Մատամ կրէքօֆա վէ Մատամ Բատալագօֆա պիրինճի Շէֆագաթ նիշանը իհտա իթմիշ տիր: Գէ. գա վարնատաքի ֆրանսըզ գօն. սօլօսըն ղէվճէսի Մատամ Սէօնա իքիլէն Շէֆագաթ վէրմիշ տիր: Վէ. քէլա ճուճա կիւնիւ սէլալըգ ա. լայընտան սօնրա Սուլթան Պուկար նաֆիլէ նաղըրը Մ. թօնէ. ֆը վէ Մ. Կէչօֆը հուզուրընա գապուլ իտուպ, անլէրէ պիրինճի Մէճիտիլէ նիշանլարընը վէրմիշ տիր:

—Պուկարիւնըն ղըրաթ նէ. ղարէթինին ղայրէթ ու իգտամա. թը իլէ օգոստոս 2տէն պէրու Բուսուքտա սէրկի քիւշատ օլըն. մըշ տըր: իշպու սէրկիտէն սօ. լայը լաղըմ կէլէն թաֆսիլաթ մուլպիրի մախսուսըմըլըն մէք. թուպը իլէ նէլը իտէճէկիլ:

—Կէլէն Բէրչէնպէ կիւնիւ Եամ. պօլտան Պուրկազա կէլէն թըրէն 2 հօլըրը համիլ օլան պիր արապա. յա վուրմուշ օլուպ. հօլըրարտան պիրի քէնտիսինի գուրթարմը իսէտէ տիլէրինին տիլի վէ գօլու գըրըմըշ տըր:

—Թիւրք տէվլէթի Բուսիատան 1,000 րէյս աթ իշթիլալ իտուպ սիւլտրիլէրէ թախսիս իտէճէք տիր:

Ա. Զ. Դ.

Հայերէնի, Ֆրանսերէնի, Թուրքի. տուլթան, Անլարաղիտուլթան, Աղգ. Սըր. եւ բնական պատմութեանց հը. մուտ մի ուսուցիչ պատրաստ է պաշ. տօն ստանձնել Պուկարիոյ հայ վար. ժարաններէ միոյն մէջ ղիւրամատլիլ պայմաններով:

Դիմել խմբագրութեան:

ԲՈՒԼԻ ԲՕԼԵՔՍԻՕՆ

Բուլի սքանչելի քօլէքսիօն քը ծախու հանուած է, աւելի քան երկու հազար բուլերով, որոնց մէջ բաղմաթիւ հազուագիտուններ. մի. այն քօլէքսիօնը առանց բուլի. կ'արժէ 50 ֆրանք:

Գնել փափաքողները ղիմին խմբագրութեան:

Отговорникъ Н. Драгулевъ
Печатница на Хр. Н. Войнико